

Урок - засідання вченої ради

Тема. Повторення і узагальнення вивченого за темою: «Числівник як самостійна частина мови».

Мета: повторити і узагальнити знання, набуті під час роботи над темою «Числівник», удосконалити уміння правильно вживати числівники у мовленні.

Розвивати зв'язне мовлення учнів, уміння аналізувати, співставляти, робити висновки.

Виховувати захоплення і пошану до славного сина України Тараса Шевченка.

Обладнання: виставка книг, присвячених Тарасові Шевченку, тематична газета, «Новий тлумачний словник української мови».

Хід уроку-засідання

1. Вступне слово вчителя.

- Вітаю вас із пам'ятним весняним днем!

- Чому він є пам'ятним?

Наш урок мови присвячений вшануванню пам'яті видатного сина нашого народу - геніального Тараса Шевченка. Якщо сьогодні українська мова славиться своєю красою, образністю, багатством синонімів, то примноженням цієї краси завдячуємо саме Шевченкові. Він не тільки збагатив нашу мову. Тараса порівнюють із пророком, його «Кобзар» – із Біблією. І це не випадково. Бо Тарас Шевченко був захоплений цією Книгою. Саме з Неї черпав натхнення до створення поезії і поем. З Неї мав утіху в різних життєвих ситуаціях, ліки для свого бідного серця. А ще – любов, любов до людей...

Пройшло майже два століття з того часу, коли жив Шевченко, а проблеми, про які він писав у «Кобзарі» залишились актуальними і тепер.

«Кобзар» необхідно читати всім, хто прагне зробити добро для своєї країни, знайти відповіді на болючі питання сьогодення. То ж прислухаємось до мудрих порад геніальної людини: *«Свою Україну любіть», «Якби ви вчилися так як треба, то й мудрість би була своя», «... Людей любите, за правду статъ, за правду згинуть», «Божє милій! Як хочеться житъ і любить Твою правду», «Схаменіться! Будьте люди, бо лихо вам буде».*

Шевченко вчить нас любити свою землю, любити людей, учитися, жити за Божими заповідями.

Тож уважно читаймо заповіді Шевченка, його поради.

Проведемо урок у формі засідання вченої ради. У ході засідання виступатимуть **доповідачі**, які отримають запитання і готуватимуть відповіді протягом 2 хвилин, **опоненти** ставитимуть додаткові питання, якщо такі

виникатимуть, **рецензенти** - аналізуватимуть відповіді і доповідачів і опонентів (протягом 2 хвилин).

2. Оголошення мети і завдань уроку.

Робота із словником.

Опонент - особа, яка заперечує кому-небудь.

Членами журі нехай будуть гості, і вони оцінять усіх учасників засідання.

Критерії оцінювання:

1. Змістовність відповіді.
2. Чіткість.
3. Правильність.

Регламент - 3 хвилини.

Робота із словником

Регламент - час, відведений згідно з розпорядком для доповіді або виступу

- Знову хочу повернутися до Шевченка, а саме до його заклику:

**Учітесь, читайте,
І чужому наuczайтесь,
Й свого не цурайтесь!**

- це епіграф нашого уроку.

Робота із словником

Епіграф - цитата, крилатий вислів, афоризм, уривок з пісні, приказка, що ставиться перед текстом літературного твору і виражає його основну думку.

Отже, про основну думку уроку ми поговоримо дещо пізніше.

3. Виступи доповідачів (кожен обирає собі картку із завданням).

Найвища кількість балів-8.

Завдання доповідачам

- 1. Як слід запитати, коли хочеш взнати точний час? А як відповісти?

Виправити помилки, прочитати правильно: “шіснадцять”, “одинацять”, “чотирнацять”, “в десять ранку”, “без п’яти вісім”, “в тринадцять”, “у тисячу вісімсот чотирнадцятому році”, “дев’ять годин і сім хвилин”, “шість годин тридцять хвилин”.

Використовуючи подані числівники, складіть діалог за темою:

“Шевченківські дні у нашій школі”.

- 2. Знайдіть зайве слово (за приналежністю до слів іншої частини мови):

Сімка, семеро, сімдесят, сімсот, сімнадцять.

Подвійний, двоє, другий, дві цілих одна десята.

Втричі, третій, три, троє, тридцятро.

Десятий, десять, десятеро, десятковий.

Чверть, п'ятнадцять, п'ятнадцятро, п'ятнадцятий.

Чому на вашу думку воно є зайвим? Поставте питання до зайвих слів. Чим відрізняється числівник від інших частин мови, що мають числове значення.

- 3. Подані в дужках числівники поставити у потрібній формі. Скласти із словосполученнями три речення:

У віці (сорок сім років) років, у (тисяча вісімсот шістдесят один) році, протягом (десять) років, не менше (сорок) літ, не менш (п'ятсот) листів, більше (сто) перекладів, більше (п'ятдесят п'ять) карбованців. У чому особливості відмінювання кількісних числівників на позначення десятків і сотень?

- 4. Утворіть словосполучення іменника із числівником. З-поміж поданих словосполучень вибрати тільки ті, в яких можливе вживання збірних числівників: **(два, двоє) брат, (три троє) друг, (чотири, четверо) силует, (п'ять, п'ятро) стілець, (шість, шестеро) студент, (сім, семеро) особа.**

Поясніть вживання іменників із збірними числівниками. Назвіть розряди кількісних числівників. Як утворюються збірні числівники?

- 5. Прочитати ребуси. Які за значенням числівники тут використані? Утворіть з них порядкові.

Р 1 А П 1 2 Л С 3 Ж

Як утворюються порядкові числівники?

Доберіть фразеологізми, які містять :

1. Кількісні числівники.

2. Порядкові числівники.

- 6. Розкажіть про відомі вам орфограми у числівниках. Провідмініяйте порядковий числівник **дві тисячі четвертий** і кількісний числівник **дві тисячі чотири**.

Запишіть словами, вкажіть на числівники:

5 – хвилинний, 2 – річний, 10 – кілометровий, 10 – тисячний, 3 – мільйонний, 7 – сотий, 4 – мільярдний, 2 – сторонній.

- 7. Визначіть синтаксичну роль числівників у реченнях:

1. Ще треті півні не співали, ніхто нігде не гомонів.

2. Не дві ночі карі очі любо цілувала, поки слава на все село недобрая стала.
3. Один тільки мій Ярема на кий похилився.
4. І день і ніч працювала, подушне платила...і синові за три копи жупанок купила.
5. Не вертаються три брати – по світу блукають, а три шляхи широкії терном заростають.

З яких творів ці рядки?(за правильну відповідь додатковий бал).

Вкажіть на розряди числівників.

- 8. Замініть подані словосполучення фразеологізмами із числівниками:

Сам - самісінький (один як палець).

Однакові люди (два чоботи пара).

Бути першим (грати першу скрипку).

Бути щасливим (на сьомому небі).

Багато говорити пустого (намовов сім мішків проса).

Спочатку подумай, а потім виконуй (сім раз відміряй, один раз відріж).

Дуже далеко (за сімома морями).

Бути обережним (обходити сьомою дорогою).

Розкажіть про роль числівників у мові.

- 9. Виправте помилки у словосполученнях:

Півтора роки, півтора місяці, дві цілих п'ять десятих гектари, три цілих вісім десятих кілограми, півтора сантиметри, півтора тижні.

Розкажіть про числівник як самостійну частину мови.

4. Запитання опонентів доповідачам:

1. Порядковий номер, який відповідає числу 1000.
2. Поставте у формі орудного відмінка числівник 267.
3. Порядковий номер, який відповідає числу 9.
4. Число, що становить тисячу тисяч.
5. Число, яке містить дві сотні.
6. Збірне число, яке означає чотири істоти або парні предмети.
7. Число, що означає дев'ять десятків; поставте його у формі родового відмінка.
8. Поставте у формі давального відмінка числівник 300.
9. Порядковий номер, який відповідає числу 40.
10. Поставте у формі орудного відмінка числівник 1633.

Додаткові запитання

— У назвах яких творів Шевченка згадуються числівники?

(Мені тринадцятий минало...; Три літа; Ісаїя. Глава 35; Ой три шляхи широкії; Ой, одна я, одна).

- Скільки дітей було у родині Шевченків?
- Коли народився Тарас Григорович?
- За яку суму поета було викуплено із кріпацтва?
- Коли з'явилося на світ перше видання «Кобзаря»?
- На скільки мов світу перекладений «Кобзар»?
- Скільки назв творів нараховує «Кобзар»?
- Що ви знаєте про баладу «Причинна»?
- Скільки картин залишив у спадок?
- Скільки років провів Шевченко на засланні?

5. Виступи рецензентів

ЗАВДАННЯ УСІМ УЧАСНИКАМ ЗАСІДАННЯ

Прочитати, правильно вимовляючи числівники:

1. Дід Тараса Шевченка – Іван, прожив 117 років, але свого здоров'я синові Григорію не передав. Батько Тараса прожив 47 років, а мати – 37.
2. Перше видання «Кобзаря» з'явилося на світ 1840 року. Це була невелика книга, до якої увійшли твори, написані протягом 3 років.
3. Надруковано 600 примірників «Кобзаря», а продано 50; 200 Шевченко роздавав знайомим, а 350 ніхто не хотів брати навіть за дарма.
4. На засланні Шевченка, як художника, взяли у склад експедиції по вивченню Аральського моря. Протягом року Тарас Григорович виконав біля 200 різних малюнків, написав близько 70 віршів.
5. Словник мови поетичних творів Шевченка охоплює 10 тисяч 116 слів, а прозових близько 20 тисяч 600. Звичайна людина використовує у своєму мовленні близько 3 тисяч слів, а розуміє в десять разів більше.

Хвилинка для перепочинку

(А В ЦЕЙ ЧАС ЖУРІ ПІДСУМОВУЄ РОБОТУ ЗАСІДАННЯ)

ВІДГАДАТИ ЗАГАДКИ

(вказати на кількісні та порядкові числівники)

Йшли син з батьком та дід з внуком. Скільки їх? (Троє).

У двох матерів по п'ять синів, одне ім'я у всіх. (Пальці).

Два брати через дорогу живуть, один одного не бачать. (Очі).

У сімох братів по одній сестрі, чи багато сестер? (Одна).

- Розкажіть про цікаві випадки із життя Шевченка, пов'язані із числами.

6. Підведення підсумків засідання:

- Слово журі.
- Слово вчителя (оцінювання).
 - Чи виконали мету уроку?
 - Чому вивчаємо числівник?
 - Як епіграф пов'язаний з уроком?

- Я хочу закінчити урок словами Володимира Базилевського:
«Явище Шевченка... підтвердження нашої національної повноцінності. Слово, яке не співвідноситься з його Словом, - нічого не варте.
До Шевченка треба доростати всім життям.»

- **То ж давайте вчитися, навчатися і доростати до генія!**

7. Домашнє завдання:

Скласти твір на тему: «Шевченківські дні у моїй школі». Виконати розбір двох числівників як частини мови.